અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

મેસર્સ આઇશર ટ્રેક્ટર્સ લિ., હરિયાણા

વિરુદ્ધ

કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, મુંબઈ

૧૪ નવેમ્બર, ૨૦૦૦

[ન્યાયમૂર્તિ એ.પી. મિશ્રા અને ન્યાયમૂર્તિ રૂમા પાલ]

કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨—કલમો ૧૪(૧), ૧૪(૨), ૧૪(૧એ)—કસ્ટમ્સ વેલ્યુએશન (ડિટર્મિનેશન ઓફ પ્રાઇસ ઓફ ઇમ્પોર્ટેડ ગુડ્સ) રુલ્સ, ૧૯૮૮—રુલ્સ ૨(એફ), ૩(૧), ૩(૨), ૪(૧), ૪(૨), ૫, ૬, ૭, ૭એ, ૮—અપીલકર્તા દ્વારા વિદેશી વિક્રેતા પાસેથી ૭૭% ના ડિસ્કાઉન્ટ પર બેરિંગ્સનો પાંચ વર્ષ જૂનો સ્ટોક આયાત કરવામાં આવ્યો—આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સે ઠેરવ્યું કે ૭૭% ડિસ્કાઉન્ટ સામાન્ય ન હતું અને તેના

બદલે, વિક્રેતા અને તેના ભારતીય એજન્ટ વચ્ચેની એજન્સીની શરતો અનુસાર મહત્તમ સ્વીકાર્ય ડિસ્કાઉન્ટ 30% હતું તેવું 30% ડિસ્કાઉન્ટ મંજૂર કરીને વિક્રેતાના ભાવપત્રકના આધારે બેરિંગ્સની કિંમત નક્કી કરી—તેની ટકાઉપણા—ઠેરવેલ કે, જ્યારે ડિસ્કાઉન્ટ વ્યાપારી રીતે સ્વીકાર્ય હોય, અને જૂનો સ્ટોક ખરીદવા ઇચ્છતા અન્ય કોઈને પણ તે ઓફર કરવામાં આવ્યું ન હોત તેવું દર્શાવવા માટે કંઈ ન હોય, ત્યારે રુલ ૪(૧) હેઠળ પ્રશ્નવાળી જાહેર કરેલી કિંમત શા માટે સ્વીકારવામાં ન આવી તેનું કોઈ કારણ નથી—કલમ ૧૪(૧) માં દર્શાવેલ અને રુલ ૪(૨) માં વિગતવાર જણાવેલ કોઈપણ ખાસ સંજોગોના અભાવે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની આકારણીના હેતુ માટે વેપારના સામાન્ય ક્રમમાં આયાતકાર દ્વારા વિક્રેતાને ચૂકવવામાં આવેલી કિંમતને મૂલ્ય તરીકે ગણવાની રહે છે—પ્રસ્તુત કેસમાં, કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ દ્વારા ભાવપત્રક રજૂ કરવાથી ન તો એવું સૂચિત થયું કે અપીલકર્તા દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલું મૂલ્ય આયાત કરેલા બેરિંગ્સની 'સામાન્ય' વેચાણ કિંમત ન હતી કે ન તો કોઈ 'અસાધારણ' અથવા 'ખાસ' સંજોગોની હાજરી ગર્ભિત થઈ.

અપીલકર્તા ભારતમાં ટ્રેક્ટર અને ટ્રેક્ટર એન્જિનના ઉત્પાદક હોવાથી, તેમના ટ્રેક્ટર અને ટ્રેક્ટર એન્જિન માટે ચોક્કસ માપના બેરિંગ્સની આયાત કરતા હતા. જ્યારે અપીલકર્તાએ ભારતીય કંપની દ્વારા તેમના માટે ઉત્પાદિત બેરિંગ્સનો ઉપયોગ કરવાનું શરૂ કર્યું ત્યારે ઉપરોક્ત બેરિંગ્સની આયાત બંધ કરવામાં આવી હતી. પરિણામે, વિદેશી વિક્રેતા પાસે બેરિંગ્સનો સ્ટોક પડી રહ્યો હતો. બેરિંગ્સ માટે કોઈ ગ્રાહક ન મળતાં, ભારતમાં વિક્રેતાના એજન્ટે

અપીલકર્તાને ૭૭% ના ડિસ્કાઉન્ટ પર બેરિંગ્સનો સ્ટોક વેચવાની ઓફર કરી. અપીલકર્તાને ઓફર સ્પર્ધાત્મક લાગી અને તેમણે ઓફર કરેલી કિંમતે વિક્રેતા પાસેથી બેરિંગ્સ ખરીદવાનું સ્વીકાર્યું. ભારતમાં બેરિંગ્સ આવી પહોંચતાં, અપીલકર્તાએ કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ ઈન્વોઇસની સાથે બિલ ઓફ એન્ટ્રી દાખલ કરી.

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સે નોંધ્યું કે જાહેર કરેલી કિંમત વિક્રેતાના ભાવપત્રકની કિંમતના માત્ર ૨૩% હતી અને તેઓ એવા મતના હતા કે વિક્રેતા દ્વારા અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલ ૭૭% ડિસ્કાઉન્ટ સામાન્ય ન હતું અને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૪ અને કસ્ટમ્સ વેલ્યુએશન (ડિટર્મિનેશન ઓફ પ્રાઇસ ઓફ ઇમ્પોર્ટેડ ગુડ્સ) રુલ્સ, ૧૯૮૮ ના રુલ ૪ હેઠળ બેરિંગ્સની કિંમત નક્કી કરવાના હેતુ માટે તે સ્વીકારી શકાય નહીં. આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે વિક્રેતાના ભાવપત્રકની કિંમતના આધારે અને ડિસ્કાઉન્ટ પેટે ૩૦% બાદ કરીને બેરિંગ્સની કિંમત નક્કી કરી, જે વિક્રેતા અને તેના ભારતીય એજન્ટ વચ્ચેની એજન્સીની શરતો અનુસાર મંજૂર કરી શકાય તેવું મહત્તમ સ્વીકાર્ય ડિસ્કાઉન્ટ હતું.

આસિસ્ટન્ટ કમિશનરના ઉપરોક્ત હુકમ સામે, અપીલકર્તાએ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ (અપીલ્સ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી જે મંજૂર કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, સામાવાળાએ કસ્ટમ્સ, એક્સાઇઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી જે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવું ઠેરવીને

મંજૂર કરવામાં આવી કે આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના ક્રમમાં સામાન્ય કિંમતની સરખામણીમાં ખાસ ટાંકવામાં આવેલી કિંમત સ્વીકાર્ય નથી. તેથી પ્રસ્તુત અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તા વતી, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ડિસ્કાઉન્ટ આપવું એ વેપારની એક સામાન્ય બાબત છે અને કેસના સંજોગોને જોતાં, ૭૭% નું ડિસ્કાઉન્ટ સંપૂર્ણપણે ન્યાયોચિત હતું; કે રુલ ૪ હેઠળ બેરિંગ્સનું મૂલ્ય નક્કી કર્યા વિના આસિસ્ટન્ટ કમિશનર દ્વારા કસ્ટમ્સ વેલ્યુએશન (ડિટર્મિનેશન ઓફ પ્રાઇસ ઓફ ઇમ્પોર્ટેડ ગુડ્સ) રુલ્સના રુલ ૮ પર આધાર રાખી શકાયો ન હોત; કે બેરિંગ્સ માટે ચૂકવવામાં આવેલી વાસ્તવિક કિંમતને વ્યવહારના સાચા મૂલ્ય તરીકે ન સ્વીકારવા માટે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા આપવામાં આવેલું કારણ ભૂલભરેલું હતું, ખાસ કરીને જ્યારે ઓછું મૂલ્યાંકન કર્યાનો કોઈ આક્ષેપ ન હતો.

સામાવાળા વતી, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આયાત કરેલા માલના મૂલ્યાંકન માટેનો સિદ્ધાંત કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૪(૧) માં રહેલો છે જે આંતરરાષ્ટ્રીય વેચાણ કિંમતના આધારે મૂલ્ય નક્કી કરવાની જોગવાઈ કરે છે; કે રુલ ૪ માં 'ચૂકવવાપાત્ર કિંમત' શબ્દોના ઉપયોગનો અર્થ આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારમાં માલની બજાર કિંમત થાય છે; કે આયાત કરેલા માલની બજાર કિંમત પ્રસ્થાપિત કરવાનો કસ્ટમ્સ સત્તાવાળા પરનો બોજો વિક્રેતાના ભાવપત્રકની સાબિતી દ્વારા અદા કરવામાં આવ્યો હતો; કે રુલ ૪(૧) માં 'ચૂકવવાપાત્ર' શબ્દની સાથે વાંચવામાં આવતો 'વ્યવહાર મૂલ્ય' શબ્દપ્રયોગ માલ માટે

વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમત સિવાયની માહિતીના આધારે માલનું સામાન્ય આંતરરાષ્ટ્રીય મૂલ્ય નક્કી કરવાની પરવાનગી આપે છે.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવ્યું: ૧. ડિસ્કાઉન્ટ એ વ્યાપારી રીતે સ્વીકાર્ય પગલું છે જેનો ઉપયોગ વિક્રેતા દ્વારા સ્ટોક ક્લિયરન્સ સહિતના વિવિધ કારણોસર કરવામાં આવી શકે છે. ભાવપત્રક એ ખરેખર સામાન્ય ક્વોટેશનથી વિશેષ કંઈ નથી. તે સૂચિબદ્ધ કિંમત પર ડિસ્કાઉન્ટ આપવાનો બાધ કરતું નથી, હકીકતમાં, ડિસ્કાઉન્ટની ગણતરી ભાવપત્રકના સંદર્ભમાં જ કરવામાં આવે છે. સ્વીકાર્યપણે, આ કેસમાં ભારતીય એજન્ટ પોતે જ સામાન્ય સંજોગોમાં ૩૦% સુધીનું ડિસ્કાઉન્ટ આપી શકતો હતો. એવું વધારાનું પરિબળ પણ હતું કે પ્રશ્નવાળો સ્ટોક જૂનો હતો અને તે ૫ વર્ષ જૂના સ્ટોકનું એક વખતનું વેચાણ હતું. જ્યારે ડિસ્કાઉન્ટ વ્યાપારી રીતે સ્વીકાર્ય હોય, અને જૂનો સ્ટોક ખરીદવા ઇચ્છતા અન્ય કોઈને પણ તે ઓફર કરવામાં આવ્યું ન હોત તેવું દર્શાવવા માટે કંઈ ન હોય, ત્યારે રુલ ૪(૧) હેઠળ પ્રશ્નવાળી જાહેર કરેલી કિંમત શા માટે સ્વીકારવામાં ન આવી તેનું કોઈ કારણ નથી. રુલ ૪(૧) હેઠળ વ્યવહાર મૂલ્ય નકારવા માટે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા વિક્રેતાના ભાવપત્રક સિવાય કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું નથી, જાણે કે ભાવપત્રક હંમેશા વ્યવહાર મૂલ્યનો અચૂક પુરાવો હોય. આ ભૂલભરેલું હતું અને વ્યવહાર મૂલ્યને નકારવા માટે તે પોતે કોઈ કારણ બની શકે નહીં. [૬૦૬–ઈ–જી, ઈ]

મિરાહ એક્સપોર્ટ્સ પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, (૧૯૯૮) ૯૮ ઇ.એલ.ટી. ૩, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૨.૧. આયાત કરેલા માલની કિંમત કલમ ૧૪(૧એ) હેઠળ આ સંબંધમાં ઘડવામાં આવેલા નિયમો એટલે કે કસ્ટમ્સ વેલ્યુએશન (ડિટર્મિનેશન ઓફ પ્રાઇસ ઓફ ઇમ્પોર્ટેડ ગુડ્સ) રુલ્સ, ૧૯૮૮ અનુસાર નક્કી કરવાની હોય છે અને તે કલમ ૧૪(૧) ની શરતોને આધીન છે. સદર એક્ટની કલમ ૧૪(૧) અનુસાર, ડ્યુટીની આકારણી માલના મૂલ્ય પર કરવાની હોય છે. મૂલ્ય કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કલમ ૧૪(૨) હેઠળ નક્કી કરવામાં આવી શકે છે. જ્યાં મૂલ્ય આ રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું ન હોય, ત્યાં મૂલ્ય કલમ ૧૪(૧) હેઠળ નક્કી કરવાનું રહે છે. કલમ ૧૪(૧) અનુસાર, મૂલ્ય એવી કિંમત હોવાનું માનવામાં આવશે કે જે કિંમતે આવો અથવા સમાન માલ આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના ક્રમમાં આયાતના સમયે અને સ્થળે ડિલિવરી માટે સામાન્ય રીતે વેચવામાં આવે છે, અથવા વેચાણ માટે ઓફર કરવામાં આવે છે. 'સામાન્ય રીતે' શબ્દમાં અનિવાર્યપણે 'અસાધારણ' અથવા 'ખાસ' સંજોગોની બાદબાકી ગર્ભિત છે. રુલ ૪ હકીકતમાં કલમ ૧૪(૧) સાથે સીધો સંબંધ ધરાવે છે. કલમ ૧૪(૧) અને રુલ ૪ બંને એવી જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૪(૧) માં દર્શાવેલ અને રુલ ૪(૨) માં વિગતવાર જણાવેલ કોઈપણ ખાસ સંજોગોના અભાવે વેપારના સામાન્ય ક્રમમાં આયાતકાર દ્વારા વિક્રેતાને ચૂકવવામાં આવેલી કિંમતને મૂલ્ય તરીકે ગણવામાં આવશે. [૬૦૨–ઈ–એફ; ૬૦૪–સી]

૨.૨. રુલ ૩(૧) અને રુલ ૪(૧) ને સાથે વાંચતાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આકારણી હેઠળના માલના સંબંધમાં માલ માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી અથવા ચૂકવવાપાત્ર કિંમતને વ્યવહાર મૂલ્ય તરીકે સ્વીકારવાનો સત્તાવાળાઓ પર આદેશ લાદવામાં આવ્યો છે. પરંતુ આ આદેશ અપરિવર્તનશીલ નથી અને તે રુલ ૪(૨) માં નિર્દિષ્ટ અમુક અપવાદોને આધીન છે. તેના પરથી ફલિત થાય છે કે જ્યાં સુધી ચોક્કસ વ્યવહાર માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમત અપવાદોમાં આવતી ન હોય, ત્યાં સુધી કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ વ્યવહાર મૂલ્ય પર ડ્યુટીની આકારણી કરવા બંધાયેલા છે. જ્યારે રુલ ૪ હેઠળનું વ્યવહાર મૂલ્ય નકારવામાં આવે માત્ર ત્યારે જ, રુલ ૩(૨) હેઠળ સદર રુલ્સના રુલ્સ ૫ થી ૮ માંથી ક્રમિક રીતે પસાર થઈને મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવશે. તેનાથી ઊલટું, જો વ્યવહાર મૂલ્ય રુલ ૪(૧) હેઠળ નક્કી કરી શકાતું હોય અને તે રુલ ૪(૨) ના કોઈપણ અપવાદો હેઠળ આવતું ન હોય, તો પછીના રુલ્સ હેઠળ મૂલ્ય નક્કી કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી. પ્રસ્તુત કેસમાં, ભાવપત્રક રજૂ કરવાથી કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ પરનો એ સાબિત કરવાનો બોજો અદા થતો નથી કે અપીલકર્તા દ્વારા જાહેર કરાયેલ બેરિંગ્સના પાંચ વર્ષ જૂના સ્ટોકનું મૂલ્ય આયાત કરેલા બેરિંગ્સની "સામાન્ય" વેચાણ કિંમત ન હતું. આમ, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરે રુલ ૮ હેઠળ નહીં પરંતુ રુલ ૪ હેઠળ બેરિંગ્સ માટે અપીલકર્તા દ્વારા વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમતે વ્યવહાર મૂલ્ય નક્કી કરવું જોઈતું હતું. [૬૦૩–સી, એચ; ૬૦૫–બી, સી]

પડિયા સેલ્સ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, બોમ્બે, [૧૯૯૩] સપ્લિ. ૪ એસ.સી.સી. ૫૭; *બસંત ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિરુદ્ધ એડિશનલ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, બોમ્બે,* (૧૯૯૬) ૮૧ ઇ.એલ.ટી. ૧૯૫ એસ.સી. અને *શાર્પ બિઝનેસ મશીન્સ પ્રા. લિ., બેંગલોર વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, બેંગલોર,* [૧૯૯૧] ૧ એસ.સી.સી. ૧૫૪, નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

સિવિલ અપીલ હકૂમત : સિવિલ અપીલ નં. ૬૪૯૨/૧૯૯૮.

એફ.ઓ. નં. ૨૧૩૫/૧૯૯૮–ડબલ્યુઆરબી માં એ. નં. સી/૩૪૦/૯૪–એ માં સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ કસ્ટમ્સ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, મુંબઈના તારીખ ૨૩.૯.૯૮ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

અપીલકર્તા તરફે જોસેફ વેલાપલ્લી, એસ. સ્વામીનાથન, તરુણ ગુલાટી, આર. સંથાનમ, રજિન્દર સિંઘવી અને અશોક કુમાર સિંહ.

સામાવાળા તરફે ટી.એલ.વી. ઐયર, એસ. વસીમ એ. કાદરી અને પી. પરમેશ્વરન.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ રૂમા પાલ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ રૂમા પાલ. અમારી સમક્ષના અપીલકર્તા, મેસર્સ આઇશર ટ્રેક્ટર્સ લિ., ભારતમાં ટ્રેક્ટર અને ટ્રેક્ટર એન્જિનનું ઉત્પાદન કરે છે. ૧૯૫૫ થી અપીલકર્તા તેમના ટ્રેક્ટર અને ટ્રેક્ટર એન્જિન માટે ચોક્કસ માપના બેરિંગ્સની જાપાનના ઓસાકા સ્થિત મેસર્સ એનટીએન કોર્પોરેશન પાસેથી આયાત કરતા

હતા. આ ૩૩ વર્ષનો સંબંધ ૧૯૮૮ માં ત્યારે તૂટી ગયો જ્યારે અપીલકર્તાએ ભારતમાં મેસર્સ એચએમટી લિ. દ્વારા તેમના માટે ઉત્પાદિત બેરિંગ્સનો ઉપયોગ કરવાનું શરૂ કર્યું. અપીલકર્તાની ગ્રાહકી ચાલુ રહેશે તેવી અપેક્ષાએ જાપાની વિક્રેતા દ્વારા અપીલકર્તા માટે ઉત્પાદિત કરવામાં આવેલા બેરિંગ્સનો સ્ટોક તેની પાસે પડી રહ્યો હતો. બેરિંગ્સ માટે કોઈ ગ્રાહક ન મળતાં, તારીખ ૧૨મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૯૩ ના પત્ર દ્વારા ભારતમાં વિક્રેતાના એજન્ટે અપીલકર્તાને ૩૫૭૯ બેરિંગ્સનો ૧૯૮૯ નો સ્ટોક નંગ દીઠ જાપાનીઝ યેન (જેવાય) ૮૨૬ ની કિંમતે વેચવાની ઓફર કરી. અપીલકર્તાને ઓફર સ્પર્ધાત્મક લાગી અને તેમણે ઓફર કરેલી કિંમતે વિક્રેતા પાસેથી બેરિંગ્સ ખરીદવાનું સ્વીકાર્યું. અપીલકર્તા દ્વારા વિક્રેતાને તારીખ ૧૭મી એપ્રિલ ૧૯૯૩ ના રોજ ઓર્ડર આપવામાં આવ્યો હતો. બેરિંગ્સ જાપાનથી મોકલવામાં આવ્યા હતા અને ભારતમાં આવી પહોંચ્યા હતા. અપીલકર્તાએ કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ તારીખ ૬ઠ્ઠી ઓક્ટોબર, ૧૯૯૩ ના ઇન્વોઇસની સાથે તારીખ ૩જી ડિસેમ્બર ૧૯૯૩ ના રોજ બિલ ઓફ એન્ટ્રી દાખલ કરી હતી.

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સને એ વાતનો સંતોષ ન હતો કે અપીલકર્તા દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલું બેરિંગ્સનું મૂલ્ય કસ્ટમ્સ ડ્યુટી વસૂલવાના હેતુ માટે બેરિંગ્સનું મૂલ્ય હતું. તેમણે તારીખ ૧૪મી ડિસેમ્બર ૧૯૯૩ ના રોજ અપીલકર્તાને નોટિસ પાઠવી હતી. અપીલકર્તાએ અગાઉ નોંધેલી હકીકતો જણાવતો વિગતવાર જવાબ આપ્યો હતો. આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે નોંધ્યું કે જાહેર કરેલી કિંમત વિક્રેતાના ભાવપત્રકની કિંમતના માત્ર ૨૩% હતી અને

તેઓ એવા મતના હતા કે વિક્રેતા દ્વારા અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલ ૭૭ ટકા ડિસ્કાઉન્ટ સામાન્ય ન હતું અને કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૪ અને કસ્ટમ્સ વેલ્યુએશન (ડિટર્મિનેશન ઓફ પ્રાઇસ ઓફ ઇમ્પોર્ટેડ ગુડ્સ) રુલ્સ, ૧૯૮૮ (જે ટૂંકમાં 'રુલ્સ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના રુલ ૪ હેઠળ બેરિંગ્સની કિંમત નક્કી કરવાના હેતુ માટે તે સ્વીકારી શકાય નહીં. આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે રુલ ૮ હેઠળ બેરિંગ્સની કિંમત નંગ દીઠ જેવાય ૨૫૦૭ નક્કી કરી. આ આંકડા પર પહોંચવામાં, આસિસ્ટન્ટ કમિશનરે વિક્રેતાના ભાવપત્રકની કિંમત લીધી અને ડિસ્કાઉન્ટ પેટે ૩૦ ટકા બાદ કર્યા, જે વિક્રેતા અને તેના ભારતીય એજન્ટ વચ્ચેની એજન્સીની શરતો અનુસાર મંજૂર કરી શકાય તેવું મહત્તમ સ્વીકાર્ય ડિસ્કાઉન્ટ હતું.

અપીલકર્તાએ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ (અપીલ્સ), મુંબઈ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી. કમિશનરે અપીલ મંજૂર કરી. સામાવાળાએ કસ્ટમ્સ, એક્સાઇઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી. ટ્રિબ્યુનલે તેના તારીખ ૨૩મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૮ ના હુકમ દ્વારા અપીલ મંજૂર કરી. ટ્રિબ્યુનલે આસિસ્ટન્ટ કમિશનરના તર્કને સ્વીકાર્યો અને એવું ઠેરવવા માટે કે "આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના ક્રમમાં સામાન્ય કિંમતની સરખામણીમાં ખાસ ટાંકવામાં આવેલી કિંમત સ્વીકાર્ય નથી", *પડિયા સેલ્સ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ બોમ્બે*, [૧૯૯૩] સપ્લિ. ૪ એસ.સી.સી. ૫૭ માં આ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો. ટ્રિબ્યુનલના મતે, પ્રશ્નવાળા બેરિંગ્સની સામાન્ય કિંમત

વિક્રેતાના ભાવપત્રકમાં જણાવ્યા મુજબની હતી. ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદાને અપીલકર્તા દ્વારા અમારી સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો છે.

અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર, રુલ ૪ હેઠળ બેરિંગ્સનું મૂલ્ય નક્કી કર્યા વિના આસિસ્ટન્ટ કમિશનર દ્વારા સદર રુલ્સના રુલ ૮ પર આધાર રાખી શકાયો ન હોત. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ડિસ્કાઉન્ટ આપવું એ વેપારની એક સામાન્ય બાબત છે અને કેસના સંજોગોને જોતાં ૭૭% નું ડિસ્કાઉન્ટ સંપૂર્ણપણે ન્યાયોચિત હતું. *મિરાહ એક્સપોર્ટ પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ*, (૧૯૯૮) ૯૮ ઈ.એલ.ટી. ૩ માંના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જ્યાં ૫૦% થી ૭૦% ની વચ્ચેના ડિસ્કાઉન્ટ સ્વીકાર્ય હોવાનું જણાયું હતું. અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર, બેરિંગ્સ માટે ચૂકવવામાં આવેલી વાસ્તવિક કિંમતને વ્યવહારના સાચા મૂલ્ય તરીકે ન સ્વીકારવા માટે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા આપવામાં આવેલું કારણ ભૂલભરેલું હતું, ખાસ કરીને જ્યારે ઓછું મૂલ્યાંકન કર્યાનો કોઈ આક્ષેપ ન હતો.

સામાવાળાએ દલીલ કરી હતી કે આયાત કરેલા માલના મૂલ્યાંકન માટેનો સિદ્ધાંત સદર એક્ટની કલમ ૧૪(૧) માં રહેલો છે જે આંતરરાષ્ટ્રીય વેચાણ કિંમતના આધારે મૂલ્ય નક્કી કરવાની જોગવાઈ કરે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સદર રુલ્સને કલમ ૧૪(૧) ને આધીન રહીને વાંચવા પડશે અને રુલ ૪ માં 'ચૂકવવાપાત્ર કિંમત' શબ્દોના ઉપયોગનો અર્થ આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારમાં માલની બજાર કિંમત થાય છે. આયાત કરેલા માલની બજાર કિંમત

પ્રસ્થાપિત કરવાનો બોજો કસ્ટમ્સ સત્તાવાળા પર હતો તેવું સ્વીકારતી વખતે, સામાવાળાએ દાવો કર્યો કે વિક્રેતાના ભાવપત્રકની સાબિતી દ્વારા તે બોજો અદા કરવામાં આવ્યો હતો. આ દલીલના સમર્થનમાં, સામાવાળાએ *શાર્પ બિઝનેસ મશીન્સ પ્રા. લિ., બેંગલોર વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, બેંગલોર*, [૧૯૯૧] ૧ એસ.સી.સી. ૧૫૪ પર આધાર રાખ્યો.

સદર એક્ટ હેઠળ માલ પર કસ્ટમ્સ ડ્યુટી વસૂલવાપાત્ર છે. સદર એક્ટની કલમ ૧૪(૧) અનુસાર, ડ્યુટીની આકારણી માલના મૂલ્ય પર કરવાની હોય છે. મૂલ્ય કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કલમ ૧૪(૨) હેઠળ નક્કી કરવામાં આવી શકે છે. જ્યાં મૂલ્ય આ રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું ન હોય, ત્યાં મૂલ્ય કલમ ૧૪(૧) હેઠળ નક્કી કરવાનું રહે છે. કલમ ૧૪(૧) અનુસાર, મૂલ્ય એવી કિંમત હોવાનું માનવામાં આવશે કે જે કિંમતે આવો અથવા સમાન માલ આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના ક્રમમાં—*આયાતના સમયે અને સ્થળે* ડિલિવરી માટે *સામાન્ય રીતે* વેચવામાં આવે છે, અથવા વેચાણ માટે ઓફર કરવામાં આવે છે. 'સામાન્ય રીતે' શબ્દમાં અનિવાર્યપણે "અસાધારણ" અથવા "ખાસ" સંજોગોની બાદબાકી ગર્ભિત છે. કલમ ૧૪ માંના છેલ્લા શબ્દસમૂહ દ્વારા આ બાબત સ્પષ્ટ કરવામાં આવી છે જે "સામાન્ય" વેચાણને એવા વેચાણ તરીકે વર્ણવે છે "જ્યાં વેચનાર અથવા ખરીદનારને એકબીજાના વ્યવસાયમાં કોઈ હિત ન હોય અને કિંમત એ વેચાણ માટેનો એકમાત્ર અવેજ હોય.....". સમય, સ્થળ અને ખાસ સંજોગોના અભાવની કલમ ૧૪(૧) માં નિર્ધારિત આ ત્રણ શરતોને આધીન રહીને, આયાત

કરેલા માલની કિંમત કલમ ૧૪(૧એ) હેઠળ આ સંબંધમાં ઘડવામાં આવેલા નિયમો અનુસાર નક્કી કરવાની હોય છે.

જે નિયમો ઘડવામાં આવ્યા છે તે કસ્ટમ્સ વેલ્યુએશન (ડિટર્મિનેશન ઓફ પ્રાઇસ ઓફ ઇમ્પોર્ટેડ ગુડ્સ) રુલ્સ, ૧૯૮૮ છે. સદર રુલ્સ તારીખ ૧૬મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૮ ના રોજ અમલમાં આવ્યા હતા. રુલ ૩(૧) હેઠળ "આયાત કરેલા માલનું મૂલ્ય વ્યવહાર મૂલ્ય રહેશે". "વ્યવહાર મૂલ્ય" ને રુલ ૨(એફ) માં રુલ ૪ અનુસાર નક્કી કરવામાં આવેલા મૂલ્ય તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે. રુલ ૪(૧) બદલામાં જણાવે છે:

> "આયાત કરેલા માલનું વ્યવહાર મૂલ્ય એ ભારતમાં નિકાસ માટે વેચવામાં આવે ત્યારે માલ માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી અથવા ચૂકવવાપાત્ર કિંમત રહેશે, જે આ રુલ્સના રુલ ૯ ની જોગવાઈઓ અનુસાર સમાયોજિત કરવામાં આવશે."

રુલ ૩(૧) અને રુલ ૪(૧) ને સાથે વાંચતાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આકારણી હેઠળના માલના સંબંધમાં માલ માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી અથવા ચૂકવવાપાત્ર કિંમતને વ્યવહાર મૂલ્ય તરીકે સ્વીકારવાનો સત્તાવાળાઓ પર આદેશ લાદવામાં આવ્યો છે. પરંતુ આ આદેશ અપરિવર્તનશીલ નથી અને તે રુલ ૪(૨) માં નિર્દિષ્ટ અમુક અપવાદોને આધીન છે, એટલે કે:

"(એ) ખરીદનાર દ્વારા માલના નિકાલ અથવા ઉપયોગ અંગે નીચેના નિયંત્રણો સિવાય અન્ય કોઈ નિયંત્રણો ન હોય –

(૧) જે ભારતમાં કાયદા દ્વારા અથવા જાહેર સત્તાવાળાઓ દ્વારા લાદવામાં આવ્યા હોય અથવા જરૂરી હોય;

અથવા

(૨) જે ભૌગોલિક વિસ્તારને મર્યાદિત કરતા હોય કે જેમાં માલનું પુનઃવેચાણ કરી શકાય; અથવા

(૩) જે માલના મૂલ્યને નોંધપાત્ર રીતે અસર કરતા ન હોય;

(બી) વેચાણ અથવા કિંમત એવી કોઈ શરત અથવા અવેજને આધીન ન હોય કે જેના માટે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવી રહેલા માલના સંબંધમાં મૂલ્ય નક્કી કરી શકાય તેમ ન હોય;

(સી) ખરીદનાર દ્વારા માલના કોઈપણ પછીના પુનઃવેચાણ, નિકાલ અથવા ઉપયોગની ઊપજનો કોઈપણ ભાગ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે વેચનારને પ્રાપ્ત થશે નહીં, સિવાય કે આ રુલ્સના રુલ ૯ ની જોગવાઈઓ અનુસાર યોગ્ય સમાયોજન કરી શકાય તેમ હોય; અને

(ડી) ખરીદનાર અને વેચનાર સંબંધિત ન હોય, અથવા જ્યાં ખરીદનાર અને વેચનાર સંબંધિત હોય, ત્યાં પેટા–રુલ (૩) ની જોગવાઈઓ હેઠળ કસ્ટમ્સના હેતુઓ માટે તે વ્યવહાર મૂલ્ય સ્વીકાર્ય હોય."

આ અપવાદો અગાઉ ટાંકવામાં આવેલી કલમ ૧૪(૧) માંના ખાસ સંજોગોના વિસ્તરણ અને સ્પષ્ટીકરણ સ્વરૂપે છે. તેના પરથી ફલિત થાય છે કે જ્યાં સુધી ચોક્કસ વ્યવહાર માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમત અપવાદોમાં આવતી ન હોય, ત્યાં સુધી કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ વ્યવહાર મૂલ્ય પર ડ્યુટીની આકારણી કરવા બંધાયેલા છે.

સામાવાળાની રજૂઆત એવી છે કે રુલ ૪(૧) માં "ચૂકવવાપાત્ર" શબ્દની સાથે વાંચવામાં આવતો "વ્યવહાર મૂલ્ય" શબ્દપ્રયોગ માલ માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમત સિવાયની માહિતીના આધારે માલનું સામાન્ય આંતરરાષ્ટ્રીય મૂલ્ય નક્કી કરવાની પરવાનગી આપે છે. સામાવાળાના મતે, આ બાબત કલમ ૧૪(૧) ની સર્વોપરી અસરને સુસંગત રહેશે. અમે સંમત થઈ શકીએ તેમ નથી.

એ સાચું છે કે સદર રુલ્સ કલમ ૧૪(૧એ) હેઠળ ઘડવામાં આવ્યા છે અને કલમ ૧૪(૧) ની શરતોને આધીન છે. રુલ ૪ હકીકતમાં કલમ ૧૪(૧) સાથે સીધો સંબંધ ધરાવે છે. કલમ ૧૪(૧) અને રુલ ૪ બંને એવી જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૪(૧) માં દર્શાવેલ અને રુલ ૪(૨) માં વિગતવાર જણાવેલ

કોઈપણ ખાસ સંજોગોના અભાવે વેપારના સામાન્ય ક્રમમાં આયાતકાર દ્વારા વિક્રેતાને ચૂકવવામાં આવેલી કિંમતને મૂલ્ય તરીકે ગણવામાં આવશે.

રુલ ૪(૧) ચોક્કસ વ્યવહાર મૂલ્યની વાત કરે છે. નિશ્ચિત ઉપપદ (definite article) નો ઉપયોગ દર્શાવે છે કે કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની આકારણીના હેતુ માટે મૂલ્ય તરીકે જે સ્વીકારવું જોઈએ તે ચોક્કસ વ્યવહાર માટે વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમત છે, સિવાય કે અલબત્ત રુલ ૪(૨) માં જણાવેલા કારણોસર કિંમત અસ્વીકાર્ય હોય. તેથી, રુલ ૪(૧) ની ભાષાના સંદર્ભમાં "ચૂકવવાપાત્ર" શબ્દને "ચોક્કસ વ્યવહાર" નો સંદર્ભ આપતા હોવા તરીકે વાંચવો જોઈએ અને વ્યવહારના સંબંધમાં ચૂકવવાપાત્રતા એવી પરિસ્થિતિની કલ્પના કરે છે જ્યાં કિંમતની ચુકવણી મુલતવી રાખવામાં આવી હોય.

રુલ ૪ પ્રશ્નવાળા વ્યવહાર પૂરતો મર્યાદિત છે તે બાબતને અન્ય રુલ્સની જોગવાઈઓ દ્વારા પણ સમર્થન મળે છે, જે પૈકી પ્રત્યેક મૂલ્યાંકનની વૈકલ્પિક પદ્ધતિઓ પૂરી પાડે છે અને આકારણી હેઠળના માલ સિવાયના અન્ય માલના મૂલ્યના પુરાવાને આકારણીપાત્ર મૂલ્યનો આધાર બનવાની પરવાનગી આપે છે. આમ, રુલ ૫ તે જ સમયે ભારતમાં આયાત કરવામાં આવેલા આબેહૂબ માલના આધારે વ્યવહાર મૂલ્ય નક્કી કરવાની પરવાનગી આપે છે; રુલ ૬ વિષયવસ્તુ સમાન માલની સાથે તે જ સમયે ભારતમાં આયાત કરવામાં આવેલા સમાન પ્રકારના માલના મૂલ્ય પર વ્યવહાર મૂલ્ય નક્કી કરવાની પરવાનગી આપે છે. જ્યાં ભારતમાં સમકાલીન આયાત ન હોય, ત્યાં રુલ ૭ હેઠળ તેમાં જણાવેલી

રીત મુજબ કપાતની પ્રક્રિયા દ્વારા મૂલ્ય નક્કી કરવાનું હોય છે. જો આ શક્ય ન હોય તો રુલ ૭એ હેઠળ મૂલ્યની ગણતરી કરવાની હોય છે. જ્યારે આમાંની કોઈપણ જોગવાઈઓ હેઠળ આયાત કરેલા માલનું મૂલ્ય નક્કી કરી શકાય તેમ ન હોય, ત્યારે રુલ ૮ હેઠળ "આ રુલ્સના સિદ્ધાંતો અને સામાન્ય જોગવાઈઓ તથા કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૪ ની પેટા–કલમ ૧ સાથે સુસંગત વાજબી માધ્યમોનો ઉપયોગ કરીને અને ભારતમાં ઉપલબ્ધ માહિતીના આધારે" મૂલ્ય નક્કી કરવાનું રહે છે. જો રુલ ૪ માં વપરાયેલ 'વ્યવહાર મૂલ્ય' શબ્દપ્રયોગ ચોક્કસ વ્યવહાર પૂરતો મર્યાદિત ન હોત તો અન્ય વ્યવહારો અને માહિતીનો સંદર્ભ આપતા અન્ય રુલ્સ બિનજરૂરી બની જાત.

જ્યારે રુલ ૪ હેઠળનું વ્યવહાર મૂલ્ય નકારવામાં આવે માત્ર ત્યારે જ, રુલ ૩(૨) હેઠળ સદર રુલ્સના રુલ્સ ૫ થી ૮ માંથી ક્રમિક રીતે પસાર થઈને મૂલ્ય નક્કી કરવામાં આવશે. તેનાથી ઊલટું, જો વ્યવહાર મૂલ્ય રુલ ૪(૧) હેઠળ નક્કી કરી શકાતું હોય અને તે રુલ ૪(૨) ના કોઈપણ અપવાદો હેઠળ આવતું ન હોય, તો પછીના રુલ્સ હેઠળ મૂલ્ય નક્કી કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી.

આ કેસમાં આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરે રુલ ૮ હેઠળ આયાત કરેલા માલનું મૂલ્ય નક્કી કર્યું હતું. પ્રશ્ન એ છે કે શું તેમણે ૧૯૮૯ ના બેરિંગ્સ માટે અપીલકર્તા દ્વારા વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમતે રુલ ૪ હેઠળ વ્યવહાર મૂલ્ય નક્કી કરવું જોઈતું હતું કે કેમ. સ્વાભાવિક રીતે જ, જો આ કેસની હકીકતોને રુલ ૪ લાગુ

પડતો હોય, તો રુલ ૮ હેઠળનો આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરનો તર્ક, રુલ ૩(૨) ની ભાષાની રૂએ, રદ થવો જોઈએ.

આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ૧૯૮૮ ના રુલ્સ પહેલાં જેવો કાયદો હતો તેના આધારે આગળ વધ્યા હોવાનું જણાય છે, જ્યારે 'ખાસ સંજોગો', કે જેના આધારે કોઈ વ્યવહાર કલમ ૧૪(૧) ના અર્થમાં આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના ક્રમમાં સામાન્ય વેચાણ ન હોવાનું ઠેરવવામાં આવતું હતું, તેને વૈધાનિક રીતે વિગતવાર દર્શાવવામાં આવ્યા ન હતા.

આવા "ખાસ સંજોગો" શાનાથી બને તે બાબત આ કોર્ટના અનેક ચુકાદાઓમાં વિચારણામાં લેવામાં આવી છે. ઉદાહરણ તરીકે, ભારતમાં અન્ય આયાતકારોમાંથી કોઈ આયાતકારને અલગ તારવીને તેના માટે આપવામાં આવેલું ખાસ ક્વોટેશન *પડિયા સેલ્સ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ બોમ્બે*, (ઉપર મુજબ) માં ખાસ સંજોગ હોવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું, જેણે ચૂકવવામાં આવેલી કિંમતને વ્યવહાર મૂલ્ય તરીકે નકારવાનું ન્યાયોચિત ઠેરવ્યું હતું. બીજી તરફ *બસંત ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિરુદ્ધ એડિશનલ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, બોમ્બે*, [૧૯૯૬] ૮૧ ઇ.એલ.ટી. ૧૯૫ (એસ.સી.) માં, "જૂના અને મૂલ્યવાન ગ્રાહક" માટેના ખાસ ક્વોટેશનને ખાસ સંજોગ ન હોવાનું માન્ય રાખવામાં આવ્યું હતું.

સામાવાળા દ્વારા જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે *શાર્પ બિઝનેસ મશીન્સ પ્રા. લિ.* માંનો ચુકાદો બીજો એવો કેસ છે જ્યાં વ્યવહાર મૂલ્ય

નકારવામાં આવ્યું હતું. તે કેસમાં, આયાતકારે આયાત કરેલા માલનું ખોટું વર્ણન કર્યું હતું અને આયાત નીતિ હેઠળ પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ છૂપી રીતે આયાત કરવાનો પ્રયાસ કરીને મહેસૂલ વિભાગ સાથે છેતરપિંડી કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. એવું જણાયું હતું કે તે સંજોગોમાં, ઇન્વોઇસમાં દર્શાવેલી કિંમત નકારવા માટે વાજબી કારણ હતું. વ્યવહાર મૂલ્ય નકારવામાં આવ્યું હોવાથી, વિદેશી વિક્રેતાના ભાવપત્રકના આધારે મૂલ્યની આકારણી કરવામાં આવી હતી.

બંને ચુકાદાઓ, *પડિયા સેલ્સ કોર્પોરેશન* અને *શાર્પ બિઝનેસ મશીન્સ પ્રા. લિ.*—ને પાછળથી *મિરાહ એક્સપોર્ટ્સ પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ*, (૧૯૯૮) ૯૮ ઇ.એલ.ટી. ૩ માં ભિન્ન પાડવામાં આવ્યા હતા. આ કેસની હકીકતો અમારી સમક્ષના કેસને કંઈક અંશે સમાન હોવાથી, તેની થોડી વિગતવાર ચર્ચા કરવામાં આવે છે.

મિરાહ એક્સપોર્ટ્સ પ્રા. લિ. એ અન્ય આયાતકારોની સાથે ઊંચા ડિસ્કાઉન્ટ દરે બેરિંગ્સની આયાત કરી હતી. વિક્રેતાઓના ભાવપત્રકના આધારે કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ દ્વારા જાહેર કરેલું મૂલ્ય નકારવામાં આવ્યું હતું. આ કોર્ટે એ દલીલ સ્વીકારીને સામાવાળા સત્તાવાળાઓના નિર્ણયને રદ કર્યો હતો કે ડિસ્કાઉન્ટ એ આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર પ્રથાનું એક માન્ય લક્ષણ છે અને જ્યાં સુધી આવા ડિસ્કાઉન્ટ તમામ માટે સમાન રીતે ઉપલબ્ધ હોય અને તાર્કિક વ્યાપારી આધારો પર આધારિત હોય, ત્યાં સુધી કલમ ૧૪ હેઠળ તેનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં. ચુકાદા પરથી એવું જણાય છે કે કોઈ ચોક્કસ ગ્રાહક માટે ખાસ

ડિસ્કાઉન્ટવાળી કિંમત અને તમામ ગ્રાહકો માટે ઉપલબ્ધ ડિસ્કાઉન્ટ વચ્ચે ભેદ પાડવામાં આવ્યો હતો.

અગાઉ નોંધ્યા મુજબ આ તમામ કેસો ૧૯૮૮ માં સદર રુલ્સ અમલમાં આવ્યા તે પહેલાં કરવામાં આવેલી આયાતોને લગતા હતા. હવે 'ખાસ સંજોગો' રુલ ૪(૨) માં વૈધાનિક રીતે વિગતવાર દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

અમારી સમક્ષના કેસમાં, એવો આક્ષેપ નથી કે અપીલકર્તાએ વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવેલી કિંમત ખોટી જાહેર કરી છે. તેમજ *પડિયા સેલ્સ કોર્પોરેશન* ના કેસમાં હતું તેમ આયાત કરેલા માલનું ખોટું વર્ણન પણ ન હતું. સામાવાળાનો એવો પણ કેસ નથી કે ચોક્કસ આયાત રુલ ૪(૨) માં ગણાવેલી કોઈપણ પરિસ્થિતિઓમાં આવતી હતી. રુલ ૪(૧) હેઠળ વ્યવહાર મૂલ્ય નકારવા માટે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા વિક્રેતાના ભાવપત્રક સિવાય કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું નથી. તેમ કરવામાં, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરે માત્ર રુલ ૪(૨) ની અવગણના જ કરી નથી પરંતુ વિક્રેતાના ભાવપત્રકના આધારે એવી રીતે કાર્ય કર્યું છે જાણે કે ભાવપત્રક હંમેશા વ્યવહાર મૂલ્યનો અચૂક પુરાવો હોય. આ ભૂલભરેલું હતું અને વ્યવહાર મૂલ્યને નકારવા માટે તે પોતે કોઈ કારણ બની શકે નહીં. ડિસ્કાઉન્ટ એ વ્યાપારી રીતે સ્વીકાર્ય પગલું છે જેનો ઉપયોગ વિક્રેતા દ્વારા સ્ટોક ક્લિયરન્સ સહિતના વિવિધ કારણોસર કરવામાં આવી શકે છે. ભાવપત્રક એ ખરેખર સામાન્ય ક્વોટેશનથી વિશેષ કંઈ નથી. તે સૂચિબદ્ધ કિંમત પર ડિસ્કાઉન્ટ આપવાનો બાધ કરતું નથી. હકીકતમાં, ડિસ્કાઉન્ટની ગણતરી

ભાવપત્રકના સંદર્ભમાં જ કરવામાં આવે છે. સ્વીકાર્યપણે આ કેસમાં ભારતીય એજન્ટ પોતે જ સામાન્ય સંજોગોમાં ૩૦% સુધીનું ડિસ્કાઉન્ટ આપી શકતો હતો. એવું વધારાનું પરિબળ પણ હતું કે પ્રશ્નવાળો સ્ટોક જૂનો હતો અને તે ૫ વર્ષ જૂના સ્ટોકનું એક વખતનું વેચાણ હતું. જ્યારે ડિસ્કાઉન્ટ વ્યાપારી રીતે સ્વીકાર્ય હોય, અને જૂનો સ્ટોક ખરીદવા ઇચ્છતા અન્ય કોઈને પણ તે ઓફર કરવામાં આવ્યું ન હોત તેવું દર્શાવવા માટે કંઈ ન હોય, ત્યારે રુલ ૪(૧) હેઠળ પ્રશ્નવાળી જાહેર કરેલી કિંમત શા માટે સ્વીકારવામાં ન આવી તેનું કોઈ કારણ નથી.

આ સંજોગોમાં, ભાવપત્રક રજૂ કરવાથી કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓ પરનો એ સાબિત કરવાનો બોજો અદા થતો નથી કે અપીલકર્તા દ્વારા જાહેર કરાયેલ ૧૯૯૩ માં ૧૯૮૯ ના બેરિંગ્સનું મૂલ્ય આયાત કરેલા બેરિંગ્સની "સામાન્ય" વેચાણ કિંમત ન હતું.

તેથી, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર દ્વારા મૂલ્યની નિશ્ચિતતાને સ્વીકારતો ટ્રિબ્યુનલનો નિર્ણય ટકાવી શકાય નહીં. અમે તે મુજબ અપીલ હેઠળના ચુકાદાને રદ કરીને અપીલ મંજૂર કરીએ છીએ પરંતુ ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કરતા નથી.

એમ.પી. અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.